

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. birželio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Viešieji pirkimai – Direktyva 2014/24/ES – 57 straipsnis 4 dalies c ir g punktai – Viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymas – Neprivalomi pašalinimo iš viešojo pirkimo procedūros pagrindai – Sunkus profesinis nusižengimas, dėl kurio galima abejoti ekonominės veiklos vykdytojo sąžiningumu – Ankstesnės sutarties nutraukimas dėl trūkumų ją vykdant – Užginčijimas teisme, dėl kurio perkančioji organizacija negali vertinti sutarties pažeidimo, kol nebus baigtas teismo procesas“

Byloje C-41/18

dėl *Tribunale Amministrativo Regionale della Campania* (Kampanijos regiono administracinis teismas, Italija) 2017 m. lapkričio 22 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. sausio 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Meca Srl

prieš

Comune di Napoli,

dalyvaujant

Sirio Srl,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai D. Šváby (pranešėjas), S. Rodin ir N. Piçarra,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. gruodžio 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Comune di Napoli*, atstovaujamos *avvocati* A. Andreottola ir A. Cuomo,
- *Sirio Srl*, atstovaujamos *avvocati* L. Lentini ir C. Sito,

* Proceso kalba: italų.

- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* C. Colelli ir C. Pluchino,
 - Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Koós, Z. Fehér ir A. Pokoraczki,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos G. Gattinara, P. Ondrůšek ir L. Haasbeek,
- susipažinęs su 2019 m. kovo 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18 (OL L 94, 2014, p. 65), 57 straipsnio 4 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Meca Srl* ir *Comune di Napoli* (Neapolio savivaldybė, Italija) ginčą dėl Neapolio savivaldybės sprendimo leisti *Sirio Srl* toliau dalyvauti konkurse.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2014/24 101 ir 102 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
„(101) Perkančiosioms organizacijoms reikėtų <...> suteikti galimybę neleisti dalyvauti ekonominės veiklos vykdytojams, kurie pasirodė esą nepatikimi, pavyzdžiui, dėl aplinkos apsaugos ar socialinės srities įsipareigojimų pažeidimų, įskaitant prieinamumo neįgaliesiems taisyklių pažeidimus ar kitokius sunkius profesinius nusižengimus, kaip antai konkurencijos taisyklių ar intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai. Turėtų būti paaiškinta, kad dėl šiurkščių profesinių nusižengimų gali būti suabejota ekonominės veiklos vykdytojo sąžiningumu, ir dėl to ekonominės veiklos vykdytoji negalėtų būti paskirta viešoji [viešojo pirkimo] sutartis, neatsižvelgiant į tai, ar ekonominės veiklos vykdytojas kitu atveju turėtų techninių ir ekonominių pajėgumų įvykdyti sutartį.

Atsižvelgiant į tai, kad perkančioji organizacija bus atsakinga už savo galimų klaidingų sprendimų pasekmes, perkančiosioms organizacijoms taip pat turėtų būti leidžiama atsižvelgti į tai, kad buvo šiurkščių profesinių nusižengimų, kai prieš priimdamos galutinį ir privalomą sprendimą, kuriuo konstatuojama, kad yra privalomų pašalinimo pagrindų, jos gali kuriuo nors tinkamu būdu įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas pažeidė savo pareigas, įskaitant pareigas, susijusias su mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimu, išskyrus atvejus, jei pagal nacionalinę teisę nustatyta kitaip. Joms taip pat turėtų būti leidžiama pašalinti kandidatus ar konkurso dalyvius, kurių darbe pagal ankstesnes viešąsias [viešojo pirkimo] sutartis buvo nustatyta didelių trūkumų, susijusių su esminiais reikalavimais, pavyzdžiui, sutartis buvo neįvykdyta, pateikti produktai ar suteiktos paslaugos turėjo didelių trūkumų, dėl kurių jų nebuvo galima naudoti pagal paskirtį, arba buvo netinkamai elgiamasi ir dėl to kyla rimtų abejonių dėl to ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo. Nacionalinėje teisėje turėtų būti numatyta maksimali tokio pašalinimo trukmė.

Taikydamos neprivalomus pašalinimo pagrindus, perkančiosios organizacijos turėtų itin daug dėmesio skirti proporcingumo principui. Dėl nedidelių pažeidimų ekonominės veiklos vykdytojui turėtų būti neleidžiama dalyvauti konkurse tik išimtinėmis aplinkybėmis. Tačiau dėl pasikartojančių nedidelių pažeidimų gali kilti abejonių dėl ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo, o tuo gali būti pagrįstas neleidimas jam dalyvauti konkurse;

(102) tačiau turėtų būti suteikta galimybė ekonominės veiklos vykdytojams patvirtinti atitikties priemones [imtis taisomųjų priemonių], kuriomis būtų siekiama ištaisyti nusikalstamos veikos ar nusižengimų padarinius ir užtikrinti veiksmingą kitų galimų pažeidimų prevenciją. Tos priemonės visų pirma galėtų būti personalo ir organizavimo priemonės, pavyzdžiui, ryšių su visais asmenimis ar organizacijomis, dalyvaujančiomis darant pažeidimą, nutraukimas, atitinkamos personalo reorganizavimo priemonės, pranešimo ir kontrolės sistemų įgyvendinimas, vidaus audito struktūros sukūrimas reikalavimų vykdymui stebėti ir vidaus atsakomybės bei kompensavimo taisyklių patvirtinimas. Kai tokiomis priemonėmis užtikrinamos pakankamos garantijos, atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojui nebeturėtų būti neleidžiama dalyvauti remiantis vien tais pagrindais. Ekonominės veiklos vykdytojams turėtų būti suteikta galimybė prašyti, kad būtų išnagrinėtos atitikties [taisomosios] priemonės, kurių imtasi, kad galbūt jiems būtų suteiktas leidimas dalyvauti pirkimo procedūroje. Tačiau valstybėms narėms turėtų būti palikta teisė nustatyti tiksliai tokiais atvejais taikomas procedūrinės ir esminės sąlygas. Visų pirma jos turėtų galėti laisvai nuspręsti, ar leisti atskiroms perkančiosioms organizacijoms atlikti atitinkamus įvertinimus, ar tą užduotį patikėti kitoms centrinio ar decentralizuoto lygio institucijoms.“

4 Šios direktyvos 57 straipsnyje „Pašalinimo pagrindai“ nustatyta:

„<...>

4. Perkančiosios organizacijos gali pašalinti arba gali būti valstybių narių įpareigos pašalinti iš dalyvavimo pirkimo procedūroje [pirkimo procedūros] ekonominės veiklos vykdytojams esantiems [vykdytojus, esančius] bet kurioje iš šių situacijų:

<...>

c) kai perkančioji organizacija gali tinkamomis priemonėmis įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas yra kaltas dėl sunkaus profesinio nusižengimo, dėl kurio galima abejoti jo sąžiningumu;

<...>

g) kai ekonominės veiklos vykdytojas vykdydamas ankstesnę viešąją [viešojo pirkimo] sutartį, ankstesnę sutartį su perkančiuoju subjektu arba ankstesnę koncesijos sutartį, nustatytą esminį reikalavimą vykdė su dideliais arba nuolatiniais trūkumais ir dėl to ta ankstesnė sutartis buvo nutraukta anksčiau laiko, buvo pareikalauta atlyginti žalą ar taikomos kitos panašios sankcijos;

<...>

5. Perkančiosios organizacijos bet kuriuo procedūros metu pašalina ekonominės veiklos vykdytoją, kai paaiškėja, kad ekonominės veiklos vykdytojas dėl veiksmų, atliktų arba neatliktų prieš procedūrą ar jos metu, yra patekęs į vieną iš 1 ir 2 dalyse nurodytų situacijų.

Perkančiosios organizacijos gali bet kuriuo procedūros metu pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją arba būti valstybių narių įpareigos pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją, jeigu paaiškėja, kad ekonominės veiklos vykdytojas dėl veiksmų, atliktų arba neatliktų prieš procedūrą ar jos metu, yra patekęs į vieną iš 4 dalyje nurodytų situacijų.

6. Ekonominės veiklos vykdytojas, atsidūręs vienoje iš 1 ir 4 dalyse nurodytų situacijų, gali pateikti įrodymus, kad ėmėsi pakankamų priemonių, jog įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad egzistuoja tinkamas pagrindas jį pašalinti. Jeigu manoma, kad tokių įrodymų pakanka, atitinkama[s] ekonominės veiklos vykdytojas nepašalinamas iš pirkimo procedūros[s].

Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas įrodo, kad sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl nusikalstamos veikos arba nusižengimo, išsamiai išaiškino faktines ir kitas aplinkybes aktyviai bendradarbiaudamas su tyrimą atliekančiomis valdžios institucijomis ir ėmėsi konkrečių tinkamų techninių, organizacinių ir personalo priemonių, kad užkirstų kelią tolesnei nusikalstamai veikai arba nusižengimams.

Priemonės, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojai, vertinamos atsižvelgiant į nusikalstamos veikos arba nusižengimo sunkumą ir konkrečias aplinkybes. Kai manoma, kad priemonių nepakanka, ekonominės veiklos vykdytojui pateikiamas to sprendimo motyvų paaiškinimas.

Ekonominės veiklos vykdytojui, kuris galutiniu teismo sprendimu pašalintas iš dalyvavimo pirkimo ar koncesijos suteikimo procedūrose, neleidžiama valstybėse narėse, kuriose tas teismo sprendimas galioja, iš to sprendimo išplaukiančiu [pagal tą sprendimą nustatytu] pašalinimo laikotarpiu naudotis šioje dalyje numatyta galimybe.

7. Valstybės narės apibrėžia šio straipsnio įgyvendinimo sąlygas įstatymuose ar kituose teisės aktuose ir atsižvelgdamos į Sąjungos teisę. Visų pirma jos nustato ilgiausią pašalinimo laikotarpį, jei ekonominės veiklos vykdytojas savo patikimumui įrodyti nesiėmė jokių 6 dalyje nurodytų priemonių. Kai pašalinimo laikotarpis nenustatomas galutiniu teismo sprendimu, tas laikotarpis 1 dalyje nurodytais atvejais neviršija penkerių metų nuo nuteisimo galutiniu teismo sprendimu dienos, o 4 dalyje nurodytais atvejais – trejų metų nuo atitinkamo įvykio dienos.“

Italijos teisė

- 5 2016 m. balandžio 18 d. *Decreto legislativo n. 50 Codice dei contratti pubblici* (Įstatyminis dekretas Nr. 50 dėl viešųjų pirkimų kodekso; GURI, Nr. 91, 2016 m. balandžio 19 d., paprastasis priedas; toliau – Viešųjų pirkimų kodeksas) 80 straipsnio 5 dalies c punkte numatyta:

„Perkančioji organizacija pašalina iš konkurso procedūros bet kuri ekonominės veiklos vykdytoją esant vienai iš toliau nurodytų situacijų, kuri gali būti susijusi ir su subtiekiu vienu iš 105 straipsnio 6 dalyje nurodytų atvejų, kai:

<...>

- c) perkančioji organizacija gali tinkamomis priemonėmis įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas yra kaltas dėl sunkaus profesinio nusižengimo, dėl kurio galima abejoti jo sąžiningumu ar patikimumu. Tokie sunkūs profesiniai nusižengimai apima: didelius trūkumus vykdant ankstesnę viešojo pirkimo ar koncesijos sutartį, dėl kurių sutartis buvo nutraukta anksčiau laiko, ir tai nebuvo užginčyta teisme arba buvo patvirtinta pasibaigus teismo procesui, arba dėl kurių buvo priimtas sprendimas dėl žalos atlyginimo ar skirtos panašios sankcijos; bandymą daryti neteisėtą įtaką perkančiosios organizacijos sprendimų priėmimo procesui arba gauti konfidencialios informacijos savo naudai; neteisingos ar klaidinančios informacijos pateikimą (taip pat dėl aplaidumo), galintį turėti įtakos sprendimams dėl pašalinimo iš konkurso, atrankos ar sutarties sudarymo, arba informacijos, reikalingos tinkamai atrankos procedūros eigai, nepateikimą;

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 6 Neapolio savivaldybė paskelbė konkursą, siekdama sudaryti viešojo paslaugų pirkimo sutartį dėl maitinimo mokyklose 2017–2018 mokslo metais. Šis pirkimas buvo padalytas į 10 pirkimo dalių, kurių kiekviena atitiko vieną iš Neapolio savivaldybės municipalitetų.
- 7 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad dėl ankstesnių mokslo metų *Sirio* buvo sudariusi sutartį su Neapolio savivaldybe dėl maitinimo mokyklose paslaugų teikimo, susijusią su dviem pirkimo dalimis; ši sutartis buvo nutraukta 2017 m. gegužės mėn. dėl apsinuodijimo maistu atvejų – vienoje mokyklos valgykloje patiektame maiste buvo rasta *E. coli* bakterijų.
- 8 Po to, kai *Agenzia regionale per la protezione ambientale della Campania (ARPAC)* (Kampanijos regiono aplinkos apsaugos agentūra, Italija (ARPAC)) atlikti tos mokyklos administracijos saugomų maisto mėginių patikrinimai patvirtino *E. coli* bakterijų buvimą, visų pirma troškintoje jautienoje, viešojo pirkimo sutartį dėl maitinimo mokyklose 2016–2017 mokslo metais nuspręsta sudaryti su *Meca*, kuri užėmė antrąją vietą per šiai sutarčiai sudaryti surengto konkurso procedūrą.
- 9 Vykstant šio sprendimo 6 punkte minėtam konkursui *Sirio* aiškiai nurodė, kad „2017 m. birželio 29 d. <...> sprendimu Neapolio savivaldybė nusprendė nutraukti 2017 m. gegužės 9 d. sutartį <...> dėl apsinuodijimo maistu atvejo“ ir kad šis sutarties nutraukimas užginčytas *Tribunale di Napoli* (Neapolio teismas, Italija).
- 10 2017 m. rugpjūčio 1 d. aktu perkančioji organizacija leido bendrovei *Sirio* toliau dalyvauti šiame konkurse dėl tos pirkimo dalies, dėl kurios ji pateikė pasiūlymą. *Meca* užginčijo *Sirio* dalyvavimą minėtame konkurse *Tribunale amministrativo regionale della Campania* (Kampanijos regiono administracinis teismas, Italija), nelaukdama, kol Neapolio savivaldybė priims sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo; tas sprendimas priimtas 2017 m. lapkričio 7 d. ir juo sutartį nuspręsta sudaryti su *Sirio*.
- 11 *Meca* laikosi nuomonės, kad *Sirio* neturėjo būti leista toliau dalyvauti viešųjų pirkimų procedūroje, nes jos su Neapolio savivaldybe sudarytą sutartį dėl maitinimo mokyklose paslaugos teikimo 2016–2017 mokslo metais ši savivaldybė nutraukė mokyklos moksleiviams ir personalui apsinuodijus maistu.
- 12 Grįsdama savo ieškinį, pareikštą prašymą priimti prejudicinį pateikusiam teisme, *Meca* kaltina Neapolio savivaldybę tuo, kad ši neįvertino pažeidimo, kurį padarė *Sirio* vykdydama viešojo pirkimo sutartį dėl maitinimo mokyklose 2016–2017 mokslo metais, sunkumo, nepaisydama Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punkto, pagal kurį jai suteikiama galimybė „tinkamomis priemonėmis įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas yra kaltas dėl sunkaus profesinio nusizengimo, dėl kurio galima abejoti jo sąžiningumu ar patikimumu“. Pasak *Meca*, dėl to, kad *Sirio* civiliniame teisme užginčijo šio sprendimo 7 punkte nurodytos paslaugų sutarties nutraukimą, iš perkančiosios organizacijos negali būti atimta ši prerogatyva. Todėl, atsižvelgdama į apsinuodijimo maistu 2017 m. gegužės mėn. atvejį, Neapolio savivaldybė neturėjo automatiškai leisti *Sirio* dalyvauti pagrindinėje byloje nagrinėjamame konkurse.
- 13 Neapolio savivaldybė ir *Sirio* mano priešingai, kad pastarajai pareiškus ieškinį *Tribunale di Napoli* (Neapolio teismas), perkančioji organizacija negalėjo pateikti jos patikimumo vertinimo.
- 14 Nacionalinis teismas pažymi, kad Neapolio savivaldybės ir *Sirio* pozicija nėra nepagrįsta, nes, remiantis Italijos teismų praktika, pagal Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punktą konkurso dalyviui, kuris ankstesnę viešojo pirkimo sutartį vykdė su trūkumais, turi būti leista dalyvauti vėlesniame viešojo pirkimo konkurse, jeigu jis pareiškė ieškinį dėl sutarties nutraukimo dėl šių trūkumų ir tas ieškinyje dar nagrinėjamas.

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punktas, vis dėlto gali prieštarauti Sąjungos teisei. Iš tiesų dėl tokios nuostatos netektų veiksmingumo joje numatytas neprivalomas pašalinimo pagrindas, nes ankstesnės sutarties nutraukimo užginčijimo atveju visiškai panaikinama perkančiosios organizacijos diskrecija. Reikia pažymėti, kad nors Teisingumo Teismas dar neturėjo progos aiškinti Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies, iš šio teismo jurisprudencijos dėl 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132) 45 straipsnio 2 dalies – ši nuostata panaikinta Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalimi – matyti, kad pagal Sąjungos teisę neleidžiamas joks automatizmas priimant sprendimą dėl pašalinimo, remiantis neprivalomuoju pašalinimo pagrindu, dėl sunkaus profesinio nusižengimo ir tokia sprendime būtina atsižvelgti į proporcingumo principą.
- 16 Savo ruožtu pagal proporcingumo ir veiksmingumo principus draudžiamas bet koks automatizmas negalėjimo pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją atveju. Taigi, kadangi pagal Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalį perkančiajai organizacijai neleidžiama motyvuotai įvertinti profesinio nusižengimo, dėl kurio buvo nutraukta ankstesnė sutartis, sunkumo dėl to, kad šios sutarties nutraukimas užginčytas civiliniame teisme, ši nuostata pažeidžia šiuos principus, taigi ir Direktyvą 2014/24. Iš tiesų, pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalies g punkte visiškai nereikalaujama, kad būtų priimtas galutinis, taigi teismo, sprendimas, kuriame būtų konstatuota konkurso laimėtojo atsakomybė.
- 17 Be to, iš 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Forposta ir ABC Direct Contact* (C-465/11, EU:C:2012:801) matyti, kad „profesinis nusižengimas“ yra pašalinimo pagrindas, kai yra objektyvių požymių, kad jis sunkus. O pagal Italijos teisę leidimas dalyvauti konkurse priklauso nuo įvykio, kuris savo ruožtu priklauso nuo šalies valios, t. y. nuo sprendimo pareikšti ieškinį teisme dėl ankstesnės sutarties nutraukimo.
- 18 Galiausiai Italijos teisės aktai taip pat nesuderinami su tikslais, nurodytais Direktyvos 2014/24 102 konstatuojamojoje dalyje, kurioje konkurso dalyviams numatytas „taisomasis“ mechanizmas. Iš tiesų automatiškas leidimas dalyvauti konkurse dėl to, kad sutarties nutraukimas užginčytas civiliniame teisme, neskatina įmonių imtis taisomųjų priemonių, nors tokios priemonės būtinos siekiant išvengti veiksmų, lėmusių tą sutarties nutraukimą, pasikartojimo.
- 19 Būtent tokiomis aplinkybėmis *Tribunale Amministrativo Regionale della Campania* (Kampanijos regiono administracinis teismas, Italija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Sąjungos teisėje įtvirtintus teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principus, nustatytus [SESV], taip pat iš jų kylančius principus, pavyzdžiui, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, proporcingumo ir veiksmingumo principus, nurodytus [Direktyvoje 2014/24], taip pat šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktų nuostatas draudžiama taikyti nacionalinės teisės normą, kaip antai [Viešųjų pirkimų kodekso] 80 straipsnio 5 dalies c punkte išdėstytą Italijos teisės nuostatą, pagal kurią dėl teisme užginčytų didelių trūkumų vykdant ankstesnę viešojo pirkimo sutartį, dėl kurių ši viešojo pirkimo sutartis buvo nutraukta prieš terminą, perkančioji organizacija negali vertinti konkurso dalyvio patikimumo, kol nebus priimta galutinio sprendimo civilinėje byloje, nors atitinkama įmonė neįrodė, kad ėmėsi taisomųjų priemonių, kuriomis būtų siekiama ištaisyti minėtus pažeidimus ir užkirsti kelią jų pasikartojimui?“

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

- 20 Pirma, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad apskaičiuota aptariamų sutarties vertė yra 1 127 660 EUR, taigi ji viršija Direktyvos 2014/24 4 straipsnio d punkte numatytą 750 000 EUR ribą, taikomą viešojo paslaugų pirkimo sutartims dėl konkrečių paslaugų, išvardytų tos direktyvos XIV priede. Vadinas, ši direktyva taikoma pagrindinėje byloje ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į šios direktyvos nuostatas.
- 21 Antra, per posėdį Teisingumo Teisme Italijos vyriausybė teigė, kad Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punkto aiškinimas, kurį pateikė nacionalinis teismas prašyme priimti prejudicinį sprendimą, nebeatitinka dabar galiojančios Italijos teisės.
- 22 Vis dėlto, esant skirtingoms nuomonėms dėl taikytinų nacionalinės teisės normų, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad vykstant SESV 267 straipsnyje numatytiems prejudicinio sprendimo priėmimo procesui pagrindinėje byloje taikytinas reikšmingas nacionalinės nuostatos turi nurodyti ne Teisingumo Teismas. Tokią prerogatyvą turi tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris, išdėstydamas vidaus teisinį pagrindą, palieka Teisingumo Teismui galimybę pateikti Sąjungos teisės aiškinimą, leidžiantį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam teismui įvertinti nacionalinės teisės aktų suderinamumą su Sąjungos teisės aktais (2008 m. birželio 26 d. Sprendimo *Burda*, C-284/06, EU:C:2008:365, 39 punktas).
- 23 Tokiomis aplinkybėmis į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pateiktą klausimą reikia atsakyti remiantis tokiomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kokios nurodytos nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl esmės

- 24 Prejudiciniu klausimu jį pateikęs teismas iš esmės siekia išaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės normą, pagal kurią, jeigu teisme pareiškiamas ieškinys dėl sprendimo nutraukti viešojo pirkimo sutartį, kurį perkančioji organizacija priėmė dėl didelių trūkumų ją vykdant, perkančioji organizacija, kuri paskelbia naują konkursą, atrankos etape negali vertinti ekonominės veiklos vykdytojo, su kuriuo sudaryta sutartis buvo nutraukta, patikimumo.
- 25 Pirma, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 32 punkte, Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies formuluotė yra pakankamai artima Direktyvos 2004/18 45 straipsnio 2 dalies (ši nuostata panaikinta minėto 57 straipsnio 4 dalimi) formuluotei, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prašomas išaiškinimas gali būti grindžiamas Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su pastarąja nuostata.
- 26 Pažymėtina, kad tais atvejais, kai Teisingumo Teismas turėjo aiškinti neprivalomus pašalinimo pagrindus, kaip antai numatytus Direktyvos 2004/18 45 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos d arba g punktuose, – o tai vienintelės nuostatos, kuriose nėra nuorodos į nacionalinę teisę, – jis, remdamasis tos direktyvos 45 straipsnio 2 dalies antra pastraipa, pagal kurią valstybės narės, atsižvelgdamos į Sąjungos teisę, apibrėžia šios 2 dalies įgyvendinimo sąlygas, nustatė griežtesnes šių valstybių diskrecijos ribas ir pats apibrėžė neprivalomo pašalinimo pagrindo taikymo sritį (žr., be kita ko, 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Forposta ir ABC Direct Contact*, C-465/11, EU:C:2012:801, 25–31 punktus).

- 27 Šiuo klausimu neabejotina, kad Direktyva 2014/24 ribojama valstybių narių diskrecija. Iš tiesų, nors nuoroda į valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus buvo numatyta penkiuose iš septynių Direktyvos 2014/24 45 straipsnio 2 dalyje numatytų atvejų, nuo šiol iš devynių Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalyje numatytų atvejų tokia nuoroda pateikta tik šios 4 dalies b punkte nurodytu atveju.
- 28 Antra, pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalį: „perkančiosios organizacijos gali pašalinti arba gali būti valstybių narių įpareigos pašalinti iš dalyvavimo pirkimo procedūroje [pirkimo procedūros] ekonominės veiklos vykdytojų[us,] esan[čius] bet kurioje iš [šioje nuostatoje nurodytų] situacijų“. Taigi iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad perkančiosios organizacijos, o ne nacionalinis teismas turi įvertinti, ar ekonominės veiklos vykdytojas turi būti pašalintas iš viešojo pirkimo procedūros.
- 29 Trečia, kiekvienos perkančiosios organizacijos teisė pašalinti konkurso dalyvį iš viešojo pirkimo procedūros visų pirma yra skirta tam, kad ji galėtų įvertinti kiekvieno konkurso dalyvio sąžiningumą ir patikimumą, kaip matyti iš Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktų ir 101 konstatuojamosios dalies.
- 30 Iš tiesų, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 42 ir 43 punktuose, abu pašalinimo pagrindai grindžiami svarbiausiu sutartį sudariusio konkurso laimėtojo santykių su perkančiąja organizacija veiksmu – laimėtojo patikimumu, kuriuo grindžiamas perkančiosios organizacijos pasitikėjimas juo. Tuo tikslu minėtos direktyvos 101 konstatuojamosios dalies pirmoje pastraipoje teigiama, kad perkančiosios organizacijos gali pašalinti „ekonominės veiklos vykdytojų[us], kurie pasirodė esą nepatikimi“, o antrojoje pastraipoje atsižvelgiama į tai, kad vykdant ankstesnes viešojo pirkimo sutartis „buvo netinkamai elgiamasi ir dėl to kyla rimtų abejonų dėl to ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo“.
- 31 Ketvirta, kaip nurodyta Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 5 dalyje, perkančiosios organizacijos turi galėti pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją „bet kuriuo procedūros metu“, o ne tik po to, kai teismas priima sprendimą; tai yra papildomas veiksnys, rodantis Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimą leisti perkančiajai organizacijai pačiai įvertinti veiksmus, kuriuos ekonominės veiklos vykdytojas atliko arba kurių neatliko prieš viešojo pirkimo procedūrą ar per ją, vienu iš šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalyje nurodytų atvejų.
- 32 Galiausiai, jei perkančioji organizacija būtų automatiškai saistoma trečiosios šalies atlikto vertinimo, jai tikriausiai būtų sunku taikant neprivalomus pašalinimo pagrindus skirti ypatingą dėmesį proporcingumo principui. Pažymėtina, kad pagal Direktyvos 2014/24 101 konstatuojamąją dalį šis principas, be kita ko, reiškia, kad prieš nusprenddama pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją ši organizacija turėtų atsižvelgti į padarytų pažeidimų nereikšmingumą arba į nereikšmingų pažeidimų pasikartojimą.
- 33 Taigi, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 35 ir 36 punktuose, akivaizdu, kad valstybių narių diskrecija nėra absoliuti ir kad valstybei narei priėmus sprendimą perkelti į nacionalinę teisę vieną iš Direktyvoje 2014/24 numatytų neprivalomų pašalinimo pagrindų, ji turi paisyti pagrindinių jo aspektų, nurodytų šioje direktyvoje. Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 7 dalyje, kurioje nurodyta, kad valstybės narės turi „atsižvelgti į Sąjungos teisę“, apibrėždamos „šio straipsnio įgyvendinimo sąlygas“, draudžiama valstybėms narėms savo nacionalinėse nuostatose iškreipti tame straipsnyje įtvirtintus neprivalomus pašalinimo pagrindus arba nepaisyti tikslų ir principų, kuriais pagrįstas kiekvienas iš šių pagrindų.
- 34 Kaip pažymėta šio sprendimo 28 punkte, iš Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies formuluotės matyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino perkančiajai organizacijai – ir tik jai – suteikti įgaliojimus dalyvių atrankos etape įvertinti, ar kandidatas arba dalyvis turi būti pašalintas iš viešojo pirkimo procedūros.

- 35 Į pateiktą prejudicinį klausimą reikia atsakyti vadovaujantis tuo, kas išdėstyta.
- 36 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punkte perkančiajai organizacijai suteikiama teisė iš konkurso procedūros pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją, jeigu ji gali tinkamomis priemonėmis įrodyti, kad šis padarė sunkų profesinį nusižengimą, dėl kurio kyla abejonų jo sąžiningumu ar patikimumu, antra, kad dėl tokių sunkių nusižengimų, kuriuos gali lemti dideli trūkumai vykdant ankstesnę viešojo pirkimo sutartį, jo sutartis su perkančiąja organizacija buvo nutraukta anksčiau laiko, nurodyta atlyginti žalą ar skirtos panašios sankcijos, ir, trečia, kad šis sutarties nutraukimas nebuvo užginčytas teisme arba jis buvo patvirtintas teismo sprendimu, išnagrinėjus bylą.
- 37 Akivaizdu, kad tokia nacionalinė nuostata, kaip Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punktas, negali užtikrinti Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies c arba g punktuose numatyto neprivalamo pašalinimo pagrindo veiksmingumo.
- 38 Iš tiesų, pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalį perkančiajai organizacijai suteikta diskrecija yra suvaržoma vien dėl to, kad kandidatas ar konkurso dalyvis pateikė ieškinį dėl ankstesnės viešojo pirkimo sutarties, kurią jis buvo pasirašęs, nutraukimo, nors jo elgesys turėjo pakankamai trūkumų, kad būtų galima pateisinti tokį nutraukimą.
- 39 Be to, tokia taisyklė, kokia numatyta Viešųjų pirkimų kodekso 80 straipsnio 5 dalies c punkte, aiškiai neskatina konkurso laimėtojo, dėl kurio buvo priimtas sprendimas nutraukti ankstesnę viešojo pirkimo sutartį, imtis taisomųjų priemonių. Dėl to tokia taisyklė gali prieštarauti Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalies reikalavimams.
- 40 Iš tiesų šioje direktyvoje numatyta naujovė, būtent jos 57 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas taisomųjų priemonių mechanizmas (*self-cleaning*). Šia sistema, taikoma ekonominės veiklos vykdytojams, kurie nebuvo pašalinti galutiniu teismo sprendimu, siekiama paskatinti ekonominės veiklos vykdytoją, kuris yra atsidūręs vienoje iš 57 straipsnio 4 dalyje nurodytų situacijų, pateikti įrodymų, kad ėmėsi pakankamų priemonių, jog įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad yra tinkamas neprivalamas pagrindas jį pašalinti. Jeigu tokie įrodymai pripažįstami pakankamais, atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas neturi būti pašalintas iš pirkimo procedūros. Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas turi įrodyti, kad sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl nusikalstamos veikos arba nusižengimo, išsamiai išaiškino faktines ir kitas aplinkybes, aktyviai bendradarbiaudamas su tyrimą atliekančiomis valdžios institucijomis, ir ėmėsi konkrečių tinkamų techninių, organizacinių ir su personalu susijusių priemonių, kad užkirstų kelią tolesnei nusikalstamai veikai arba nusižengimams.
- 41 Šiuo klausimu taisomosios priemonės, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 44 punkte, pabrėžia ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo svarbą, o šis veiksnys turi didelės įtakos pašalinimo pagrindams, susijusiems su subjektyviomis dalyvio charakteristikomis.
- 42 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės normą, pagal kurią, jeigu teisme pareiškiamas ieškinys dėl sprendimo nutraukti viešojo pirkimo sutartį, kurį perkančioji organizacija priėmė dėl didelių trūkumų ją vykdant, perkančioji organizacija, kuri paskelbia naują konkursą, atrankos etape negali vertinti ekonominės veiklos vykdytojo, su kuriuo sudaryta sutartis buvo nutraukta, patikimumo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės normą, pagal kurią, jeigu teisme pareiškiamas ieškinys dėl sprendimo nutraukti viešojo pirkimo sutartį, kurį perkančioji organizacija priėmė dėl didelių trūkumų ją vykdant, perkančioji organizacija, kuri paskelbia naują konkursą, atrankos etape negali vertinti ekonominės veiklos vykdytojo, su kuriuo sudaryta sutartis buvo nutraukta, patikimumo.

Parašai.